

Motorsykelrebeller: Soran og Shirin rømmer fra familiens tvang i filmen "Rødt hjerte" som hadde premiere 29. april.

FOTO: Pressebilder

Tvang: Faren til Shirin insisterer på at hun skal gifte seg med landsbydioten.

FOTO: Pressebilder

Rødt, men ikke rosenrødt fra Nord-Irak

■ Norsk-irakisk regissør med spillefilm-debut

Den norsk-kurdiske filmen "Rødt hjerte" går nå på kinoer over hele landet. Om en måneds tid blir den også vist i det kurdiske regionparlamentet i Irak.

Av Fredrik Giertsen

Soran er en handlekraftig mann, og kidnapper Shirin og tar henne med på motorsykkelen sin.

For et kurdisk publikum

Vel framme i byen, regionhovedstaden Arbil, oppstår et helt nytt sett av problemer når Soran blir arrestert og Shirin må klare seg på egen hånd. Vi blir jo stadig minnet om hvor dårlig kvinner blir behandlet verden over (ikke minst gjennom den høyaktuelle boken "Halve himmelen" av ekteparet Nicholas Kristof og Sheryl WuDunn), men i "Rødt hjerte" blir vi skånet for de verste detaljene. Vi lar regissøren forklare hvorfor:

– Da jeg lagde denne filmen, var det først og fremst med tanke på et

kurdisk publikum, særlig de yngre og de intellektuelle. Jeg holdt litt igjen, for jeg ville ikke at folk skulle miste motet. Tvert i mot er det meningen at publikum skal spørre seg hva de selv kunne gjort for å redde hovedpersonene. Min norske produsent sier at filmen i bunn og grunn har en slags "skillingsvisestruktur", sier han og smiler.

Relativt liberale

Det er en kjent sak at kurderne er verdens største etniske gruppe som ikke har noen egen stat. De utgjør opptil 20 prosent av befolkningen i Tyrkia og Irak, og nesten 10 prosent i Syria og Iran, totalt rundt 30 millioner mennesker. I nyhetsbildet var de

lenge – særlig på 1990-tallet – forbundet med den militante marxistiske organisasjonen PKK i Tyrkia, men etter arrestasjonen av lederen deres Abdullah Öcalan i 1999 og Saddam Husseins fall i 2003 har det vært mer fokus på kurderne i Irak. Dette henger sammen med de rike

hevder at de sentrale deler av irakisk Kurdistan er det mest liberale området i hele den muslimske verden, noe som forklarer hvorfor det er blitt deres Abdullah Öcalan i 1999 og Saddam Husseins fall i 2003 har det vært mer fokus på kurderne i Irak. Dette henger sammen med de rike

“ **Det er meningen at publikum skal spørre seg hva de selv kunne gjort for å redde hovedpersonene.**

forekomstene av olje og gass i deres områder nord i landet, noe som ikke har vært uten betydning for at de i dag har fått økt selvstyre.

Både Halkawt Mustafa og produsent Egil Ødegård (fra Filmhuset

ritet bor nettopp her, er en indikasjon på innbyggernes relativt åpne sinn med hensyn til religion.

Sterke kvinner

– Det er mange sterke kvinner i

deres større og større. Filmene viser hvordan noen menn i Kurdistan behandler kvinner som er alene. Mennene mener at de kan gjøre hva de vil med kvinnene.

– Virkeligheten er nok enda verre enn det jeg viser i filmen. Jeg vil at folk i Kurdistan skal se denne filmen. Jeg har laget filmen særlig for de unge og de intellektuelle. Derfor viser jeg ikke det verste i filmen, sier regissør Halkawt Mustafa.

lettnorsk:

Norsk film om kjærlighet og undertrykking i Irak

Halkawt Mustafa (26) har laget film om Nord-Irak. Filmene handler om en ung mann og en ung kvinne som er forelsket. De heter Shirin og Soran. Begge er kurdere.

Mustafa er kurder, men har bodd i Norge i elleve år. Nå skal han vise filmen sin i parlamentet i Arbil. Han håper at filmen kan gjøre livet lettere for kurdiske kvinner i Irak.

I filmen får vi se at Shirin og Soran ikke kan være sammen. Det er fordi Shirin allerede er gift. Faren hennes giftet henne med en psykisk utviklingshemmet mann. Men Soran vil ha Shirin, så han tar henne med til byen Arbil på motorsykkelen sin.

I byen får de problemer fordi de ikke er gift. De kan ikke bo på hotell sammen og etter hvert blir problemene

– Med deres blod på mine hender

Uttrykksfullt: Klassisk khatatak-dans tilfører stykket "Tyfonens øye" et spennende dramaturgisk element. FOTO: Monica Santos Herberg

Hva skjer med mennesker som lever i et land preget av dype etniske konflikter og en langvarig og uvanlig brutal krigstilstand mellom majoritets- og minoritetsbefolkningen? Det er spørsmålet som danner utgangspunktet for stykket "Tyfonens øye" om konflikten på Sri Lanka.

Omtale

Av Uzma Rana

Konflikten mellom singalesere og tamiler i Sri-Lanka har pågått i mer enn tyve år. "Tyfonens Øye" er skrevet av Kjell Kristensen og Cliff A. Moustache har stått for regien. Stykket hadde premiere den 5. april på Cafeteatret.

Det er full sal på Nordic Black Theater, og et mangfoldig publikum er samlet for å se stykket når Utrop tar turen et par dager etter premieren.

Sammen med publikum sitter jeg midt på scenen, det er tett og intimt. Første scene åpnes av musikk og klasisk indisk dans – khatatak. Det er dramatisk og dansen leder oss inn i den første scenen. En ung singalesisk **desertør** blir slengt inn i en fengselselle der det allerede sitter en eldre tamilske landsbyleder.

– Hva har du gjort? Hva gjør du her? spør tamilen den ungedesertøren.

– Hva har vi gjort mot hverandre? spør han.

Den unge singaleseren viser sinne og anklager tamilene for å invadere singalesernes område.

– Hadde dere ikke kommet hadde vi sluppet dette, sier han.

– Vi er fritt vilt for alle etter konflikten, sier landsbylederen. Torturen tar aldri slutt, vi må be til høyere makter om fred, småfolk må holde sammen, sier han.

Uansett om kaoset i stykket er tilfeldig eller planlagt, så henger publikum spent med og høydepunktet er når fangene kommer i situasjonen der de må **angi** hverandre for å sikre sin egen fremtid.

I dette avgjørende øyeblikket kommer medmenneskeligheten frem, vil fangene angi hverandre selv om de vet at anklagene ikke stemmer? Vil uskyldige angi uskyldige og få deres blod på sine hender?

Med terroristene på alle kanter, med grådige brutale ledere og sivile som beskyldes for å støtte terroris-

mennesker bli manipulert til å angi uskyldige. Stykket setter menneskeligheten i konflikten på dagsorden. Det er nettopp glimtene av menneskelighet i en umenneskelig situasjon som gjør stykket interessant og som får oss til å reflektere over at menneskeligheten ofte blir glemt i politisk snakk og nyheter fra konflikt-områder.

Stykket er slik sett genialt, men jeg hadde forventet mer engasjement fra skuespillerne. Jeg følte ikke lidenskapen i alles stemmer. Stykket byr på vanskelige situasjoner å leve seg inn i for skuespillerne, som jeg mener ikke levde helt opp til alvoret og dramatikken i historien.

Stykket er moderne og kreativt og får et løft med dramaturgiske danseinnslag. Nordic Black Theater holder liv i sin eksperimentelle scene og er et friskt pust i norsk teater.

Dramatiker Kjell Kristensen har en omfattende karriere bak seg. Han har bodd i Sri Lanka i fem år, og har jobbet mye med både flyktingenes situasjon og freds- og forsoningsproblematikken.

Forestillingen er støttet av Norsk Kulturråd.

Medvirkende:

Biniam Yhidego Khawar "Gomi" Sadiq Ali Djabbary Ahmed Tobiasi Dans: Tamilini Sivalingam Musikk: Thiru Ganeshu & Aladin Abbas Scenografi og Visuals: Karen Schönemann Lysdesign og Visuals: Paulucci Araujo Lyd: Ole Jørgen Løvås Produsent: Jarl Solberg PR: Dominic Wilson.

Ordforklaring

Desertere - rømme fra (militær)tjeneste, særlig i krig. Desertør - person som deserterer.

Tyste - fortelle politiet eller fienden om hva andre har gjort (av ulovligheter).

Samvittighet - indre følelse av hva som er rett og galt.

Angi - her - fortelle politiet hva andre har gjort galt.

I en håpløs konflikt kan selv gode

“ **Nordic Black Theater holder liv i sin eksperimentelle scene og er et friskt pust i norsk teater.**

Det er en fiendtlig konfrontasjon, singaleseren svarer aggressivt tilbake.

– Hvorfor spør du meg så masse spørsmål, vil du **tyste** på meg til fangevokteren?

Så blir vi igjen presentert for et dansenummer.

Dansen i stykket fascinerer og forsterker følelsene som uttrykkes i stykket og gjør stykket dramaturgisk interessant. Uten dette elementet kunne forestillingen fort blitt tam.

Dialogen er til dels kaotisk og preget av avbrytelser. Muligens er det et virkemiddel for å illustrere det uforutsigbare i en krigssituasjon, men det virker likevel forstyrrende.

Moralske dilemmaer

Den gamle landsbylederen bærer **samvittigheten** i stykket.

Kurdistan, sier Mustafa og Ødegård. – De har vært hjemme og styrt og stelt mens mennene har vært i krig. På 1960- og 70-tallet, før Khomeini entret **valplassen**, var det ikke så ille å være kvinne i området, og de lokale variantene av PKK, kalt PUK eller PDK, har søkt å videreføre et progressivt kvinnesyn. I dag er faktisk mer enn en av tre av parlamentsmedlemmene kvinner, noe som delvis er et resultat av at så mange som tre av fire av dagens ministre har bodd i Vesten. Nå håper og tror vi på et fritt Kurdistan, men er usikre på om det vil omfatte noen områder utenfor Irak.

Allikevel viser "Rødt hjerte" altså et langt fra konfliktfritt bilde av regionen. Filmene avslører store forskjeller mellom holdningene i byen og på landet, men enslige kvinner er også svært utsatte i byene. Shirin og Soran blir nektet å ta inn på hotellene i Arbil fordi de ikke har vielsesattest, og når hun er alene, blir Shirin sett på som **fritt vilt**, noe som ikke minst politimenn prøver å utnytte. Uten å rope hvordan filmen ender, så står hovedpersonen etter hvert i konstant fare for å gå fullstendig til grunne.

Ordforklaring

Beslutte - bestemme.

Valplass - sted, sted der noe (ulovlig) har skjedd.

Fritt vilt - her - person som ingen beskytter, person som du kan gjøre hva du vil med uten å få straff. Vilt - dyr som mennesker jakter på (ikke husdyr).

Skillingsvise - folkelig vise, ofte om en trist hendelse, som ble trykt uten forfatternavn og solgt i løssalg for noen få skilling. Skilling - penge-stykke; nordisk myntenhet.

Prostitusjon er utbredt

Debatten om tvangssekteskap er selvsagt langt fra ukjent her i landet fra før, og, som den egyptiske feministen Nawal El Saadawi også sier: Alle